

Nederlandse
Jenaplan
Vereniging

Viering

Door: Jaap Meijer

Jaap Meijer is directeur van de NJPV

Algemeen

Binnen een jenaplanschool wordt veel waarde gehecht aan een goed pedagogisch klimaat. Het kind moet zich op school 'thuis' voelen: samen leren en samen leven, waarbij wordt uitgegaan van de leef-en belevingswereld van het kind.

De nadruk op deze leer-leefgemeenschap zien we tot uitdrukking komen in het belang dat gehecht wordt aan feesten en aan de vierende elementen in het schoolleven. De mens is een relatiewezen, hij is op anderen aangewezen in zijn leven. Door die gemeenschap wordt hij meer mens. Voor de relatie volwassene-kind betekent dit, dat de leerkracht niet alleen eenzijdig van het kind moet uitgaan, maar er ook voor zorgt, dat het kind zich aan hem kan optrekken. Je hebt als opvoeder het kind ook jouw persoonlijkheid te bieden.

De weeksluiting en het samen eraan werken geeft bij uitstek de mogelijkheid om met kinderen een gemeenschap te vormen.

Volgens Petersen komen voor vieringen de volgende momenten in aanmerking: nationale gedenkdagen, jaarfeesten, herdenkingen, verjaardagen, begin -en afsluiting van perioden.

Feest en viering hebben te maken met de ordening van de tijd. Ze markeren de tijd, de dag, week of jaar. Ze hebben te maken met gedenken en herdenken. Ze markeren de gang van de natuur in de jaargetijden. Vieringen passen duidelijk in wat binnen jenaplanscholen 'het ritmisch weekplan' wordt genoemd.

Petersen: "Vieren is een oervorm van communicatie, namelijk samen met anderen actief naar buiten toe optreden". (...) "Vieringen kunnen pedagogische situaties zijn, die bijdragen aan de menswording van mensen".

Petersen is ervan overtuigd dat feest en viering oerverschijnselen van het menselijk bestaan zijn, die het mensen mogelijk maken specifieke ervaringen op te doen die ze slechts op deze wijze kunnen meemaken.

Viering heeft wezenlijk te maken met een diepere dimensie van ons bestaan.

Willen we serieus aandacht geven aan het samenleven, dan dient viering een kenmerkende plek in het schoolleven in te nemen.

Petersen geeft aan, dat er voor een viering een echte aanleiding moet zijn.

Veel jenaplanscholen kennen vieringen; de weekopening/sluiting, de dagopening/sluiting, de verjaardagviering et cetera.

Vieringen vormen de situaties bij uitstek, waarbij kinderen kunnen laten zien op welke wijze ze met vormen van de kunstzinnige disciplines omgaan.

Aan een goede viering valt veel af te lezen. De goede verstaander zou er de kenmerken van de betreffende jenaplanschool uit kunnen halen.

Weeksluitingen worden veelal gebruikt om een periode af te sluiten. Er wordt veelal een terugblik gegeven op de afgelopen week.

Voorwaarden

Om tot een goede viering te kunnen komen zijn een aantal voorwaarden nodig:

- Je moet als team geen vieringen houden, omdat andere jenaplanscholen het doen. Voor elke viering moet steeds weer het bestaan van een echte, voor de kinderen interesserende aanleiding zijn. Een aanleiding waarvoor kinderen zich willen en moeten inzetten, wil het een hoogtepunt in de schoolgemeenschap zijn, en daarin en daardoor voor het individuele kind.
- De ruimte waar een viering wordt gehouden moet geschikt zijn (verduisteringsmogelijkheden; goed zicht voor iedereen, goede akoestiek, eventueel een verhoging).
- Er moet een duidelijk programma zijn.
- Een centrale coördinatie/presentatie is aan te bevelen.
- Duidelijkheid omtrent de vraag: wie bepaalt de inhoud?
- Kinderen moeten geleerd hebben om expressiemiddelen te hanteren.
- Kinderen moeten kritisch kunnen zijn op eigen vertoonde producten.

Stellingen

Een aantal stellingen, die je voor de invoering van een viering kunt bespreken binnen het team:

1. Vieren hangt samen met een bepaalde levensopvatting, waarin hoop, een positieve levensopvatting/geloven dat het anders kan, belangrijk zijn, evenals een besef van universeel - menselijke waarden.
2. Wie 'viering' alleen opvat als het samen plezier maken (school moet 'leuk' zijn en daar hoort af en toe een feestje bij) doet tekort aan de bedoeling van viering in het concept van Petersen. Viering heeft wezenlijk altijd te maken met een diepere dimensie van ons bestaan: dankbaarheid, hoop, vertrouwen, verwondering, schuld, verdriet, eenzaamheid, gemeenschap. Als dit ontbreekt is er sprake van ontarding van de viering.
3. In een viering is er sprake van duidelijke communicatie, al dan niet gesproken.
4. Feest en viering hebben te maken met de ordening van de tijd: ze markeren de tijd, dag, week, jaar; ze hebben te maken met gedenken en herdenken (historisch besef); ze markeren overgangen in een mensenleven en in een samenleving; ze markeren de gang van de natuur in de jaargetijden
5. Bij vieringen komen de drie werkelijkheidsgebieden die Petersen noemt, God (het religieuze), de mensenwereld en de natuur, aan bod.
6. Vieringen hebben een duidelijke relatie met wat er 'gewoon' gedurende de dag, de week, het jaar in de groepen gebeurt. Ze zijn er organisch mee verbonden.
7. Vieringen zijn een spiegel van de kwaliteit van het samen-leven in de school.
8. In vieringen bestaat een onvermijdelijke spanning tussen de eis van authenticiteit en de zorg voor een goede vormgeving.
9. Het regelmatig gebruiken van dezelfde (symbolische) vormen en rituelen in vieringen van een schooltraditie op dit terrein hoeft niet strijdig te zijn met de eis van authenticiteit en kan bijdragen aan een kwalitatief goede vormgeving.
10. Naarmate de bekwaamheid van kinderen op muzisch, expressief terrein groter is (beheersen van expressietechnieken, ontwikkeling van de waarde van 'schoonheid')

met de daarbij behorende normen) zal er beter gevierd kunnen worden. Omgekeerd vormen vieringen een spiegel voor de kwaliteit van de muzisch-expressieve vorming in de school.

11. Het samen eten zal een aantal keren per jaar een aspect moeten vormen van vieringen.
12. Muziek, drama of dans behoren in vrijwel elke viering plaats te hebben.
13. Niet alle vormen uit de huidige cultuur zijn zonder meer geschikt om een te vieren gebeurtenis tastbaar/mee - beleefbaar te maken. Het behoort tot de pedagogische verantwoordelijkheden van de school hierop kritisch waakzaam toe te zien.
14. Er zal vaak een spanningsverhouding bestaan tussen de eis van de authenticiteit en het geplande karakter van vieringen. Weekopeningen en -sluitingen kunnen daar ervaren worden als een verplicht nummer, waaraan zonder veel motivatie meege-
daan wordt. Een en ander hangt mede af van de kwaliteit van het samen-leven en werken in de school.
15. In het optimale geval wordt er donderdags in de groepen gepraat over de vraag: 'Is er iets voorgevallen, besproken of gemaakt dat we in de weeksluiting aan de hele school kunnen aanbieden?' Vanuit dit gesprek ontstaat de weeksluiting.
16. De inhoud moet bij het publiek iets oproepen in de trant van, 'Ik wil weten hoe jij daar over denkt, wat je erbij voelt'.
17. Iets van jezelf laten zien aan anderen kan alleen in een veilige situatie.
18. Begrip hebben voor de prestatie van een ieder ontstaat, als men zich deel voelt van een groter geheel.

Als team kun je je verder afvragen:

1. Bestaat de weeksluiting uit afzonderlijke activiteiten?
2. Is de weeksluiting het middel om kunstzinnige vorming een plaats te geven?
3. Is de weeksluiting de natuurlijke afsluiting van allerlei kunstzinnige of andere activiteiten?
4. Is de weeksluiting de natuurlijke afsluiting van thematisch onderwijs?

Versrijningsvormen van een weeksluiting

1. Eenmalig gebeuren. Kenmerken:
  - Het gebeuren is het doel op zich.
  - Er is geen verband met andere schoolactiviteiten.
  - De leerkracht geeft aan wat er gedaan moet worden.
  - Presentaties neigen naar stereotypen.
  - De spanning voor 'wat zullen ze ervan vinden', overheerst.
2. Doel voor expressie – activiteiten. Typering: het resultaat bepaalt de inhoud. Kenmerken:
  - Door de weeksluiting wordt bepaald welke activiteiten door de week op het gebied van expressie plaatsvinden.
De expressieve vorming is dus eenzijdig in doelstelling, aanpak en voorkomen.
  - De activiteiten worden apart ingeoeffend.
Er is geen relatie met de andere leer - en vormingsgebieden.
  - Er wordt gezocht naar verscheidenheid en variatie in werkvormen.
  - Keuze en oordeel van leerkrachten overheersen.
  - Oefenen en uitvoeren vraagt extra tijd en wordt dan ook als belastend ervaren.
3. Middel bij expressie - activiteiten: Typering: het proces is belangrijk. Kenmerken:
  - De weeksluiting geeft zin aan een aantal expressie - activiteiten op school.
  - De expressieve-vorming heeft een eigen volwaardige plek in het schoolwerkplan.

- Er is geen relatie tussen expressie - activiteiten en de andere leer - en vormingsgebieden.
  - De kinderen hebben een belangrijke inbreng, ze mogen veel zelf.
  - Het optreden zelf vinden ze belangrijk.
  - Gebrek in kritische zin ten aanzien van de eigen presentaties leidt tot verveling en herhalingen.
  - De leerkrachten laten de kinderen veelal hun eigen gang gaan.
4. Middel bij thematisch - cursorisch onderwijs: Typering: de weeksluiting is een natuurlijke afsluiting. Kenmerken:
- Er is een samenhang tussen de leer - en vormingsgebieden.
  - De weeksluiting is een communicatie - en presentatiemiddel.
  - Er vinden niet altijd opvoeringen plaats. Ook andere vormen van presenteren worden gerealiseerd (tentoonstelling).
  - Er is variatie; er zijn vele vormen van inhoud, opzet en uitvoering.
  - De kinderen hebben een belangrijke inbreng.
  - De activiteit wordt door de leerkracht als extra belastend, maar ook als vreugdevol ervaren.
5. Viering: Typering: het gezamenlijk beleven staat centraal. Kenmerken:
- De weeksluiting heeft een eigen pedagogische doelstelling.
  - De viering kan een happening zijn maar ook een uiterst eenvoudige gebeurtenis.
  - De viering is volkomen geïntegreerd in de schoolactiviteiten.
  - Er wordt veel en kritisch aandacht besteed aan vormgeving en presentatie.
  - Kinderen spelen een bepalende rol.
  - Leerkrachten evalueren en toetsen het gebeuren aan de pedagogische doelstellingen van de school en zoeken voortdurend naar verbetering en variatie.
  - Het wordt door de leerkracht beschouwd als 'werk dat erbij hoort'.

Soorten weeksluitingen

Er zijn weekafsluitingen met: toevallige onderwerpen; een rode draad; een vast patroon. Weeksluitingen kunnen gehouden worden: als afsluiting van een thema of project; naar aanleiding van vaste gebeurtenissen in het schooljaar; naar aanleiding van feesten; naar aanleiding van periodes in het schooljaar.

Mogelijke doelen

- Kinderen verbeteren hun presentatiemogelijkheden.
- Kinderen leren omgaan met kunstzinnige middelen. De kunstzinnige middelen kunnen functioneler worden ingezet.
- Kinderen leren middels expressiemiddelen anderen te raken en te ontroeren.
- Kinderen leren de leerervaringen/belevingen te verwerken en te evalueren.

Mogelijke keuzeonderdelen voor een viering

0 het opbouwen van een schoolliedrepertoire
 0 de introductie van nieuwe boeken
 0 een prentenboekpresentatie middels dia's
 0 gezamenlijk volksdansen
 0 het uitspelen van een boek
 0 het uitspelen van een sprookje
 0 introductie van een thema
 0 een teamtoneelstuk
 0 een ouderviering

- 0 kinderen musiceren
- 0 een hobbyviering
- 0 kinderen spelen poppenkast
- 0 een jaaropening
- 0 sinterklaasviering
- 0 kerstviering
- 0 een vertelling door een teamlid
- 0 nieuwe kinderen worden welkom geheten
- 0 een techniekviering, waarbij kinderen allerlei technische vindingen tonen
- 0 een wassenbeeldviering
- 0 een vakleerkracht verzorgt een bepaalde viering
- 0 vrije vieringen
- 0 een viering rondom een actuele gebeurtenis
- 0 optredens van artiesten
- 0 een stagiaireviering
- 0 een stamgroep presenteert
- 0 kaartjesviering
- 0 vliegeren buiten
- 0 dansbijdragen van kinderen
- 0 achterwerk in de kast
- 0 vakantiebelevissen
- 0 poppenkastvoorstelling
- 0 schimmenspel
- 0 aandacht voor het schoolreisje en de werkweek
- 0 de excursie belicht
- 0 een 'strip'voorstelling

Losse onderdelen van een viering

- 0 lied van de week
- 0 de verjaardagen van de week
- 0 spelletje van de week
- 0 orkest van de week
- 0 instrument van de week
- 0 schoolnieuws
- 0 boekpresentatie
- 0 een vervolgverhaal
- 0 beginnen met het laten horen van muziek
- 0 de vondst van de week

Afspraken bij de organisatie van een viering

1. ruimte – indeling
2. plaats van een verhoging/podium
3. volgorde van de onderdelen
4. tijdslimiet stellen aan onderdelen
5. wanneer 'gaan lopen'
6. start en de afsluiting van de viering
7. rol van de groepsleiders tijdens de viering
8. rol van de leiding van de viering

Aandachtspunten

1. Er is variatie in het aanbod.
2. Er is verbinding tussen verschillende onderdelen (een rap, reclamespots over de onderdelen).
3. Verzorgt één groep de weeksluiting of meerdere groepen?
4. Het bijhouden van een vieringschrift, waarin de verschillende onderdelen worden genoteerd. Hierin kan een draaiboek over een viering worden opgenomen.
5. De planning van de vieringen is ruim tevoren. Er wordt bijvoorbeeld gewerkt met de gesloten envelop, waarbij een groep niet weet welk onderdeel het moet gaan verzorgen. Roulerende kunstzinnige disciplines komen aan de orde.
6. Er is regelmatig evaluatie van de vieringen.
7. In sommige gevallen zijn er vieringen voor een deel van de school.
8. Kinderen hoeven niet op de grond te zitten, wanneer ze dit niet gewend zijn.
9. Er is geen heen en weer geloop tijdens vieringen; van tevoren gaan de kinderen naar het toilet.
10. Er is tussentijdse controle op de kinderbijdragen.
11. Er zijn duidelijke afspraken over oefenmomenten.
12. Er wordt gewerkt aan een houding die respect toont voor in principe alle bijdragen.
13. Er worden vieringen georganiseerd waarin onderwerpen voorkomen die kinderen raken, bijvoorbeeld stoer gedrag, verliefdheid of jaloezie.

Bedreigingen

1. Het organiseren van een viering wordt als een sleur ervaren. Een viering moet gedragen worden.
2. Er is desinteresse bij de kinderen.
3. Er is onrust tijdens de viering.
4. De presentaties zijn slecht voorbereid.

Aanbevelingen

1. Een rijdend kledingrek.
2. Op de vloer aangeven, binnen welke grenzen de kinderen mogen spelen.
3. Kinderen leren zich niet op de microfoon te richten.
4. Aandacht voor decor, attributen en kleding. Kies bij een decor voor eenvoud (het gaat om de suggestiemogelijkheid).
5. Opslagmogelijkheid maken voor basisdecorstukken.
6. De aangeleverde muziekstukken zijn gereed voor gebruik.
7. Indien mogelijk af en toe werken met toneelverlichting.
8. Het inrichten van een grimeerhoek.
9. Tips voor grimeren: Maak met het (make-up) potlood een schets, kleur met penseel of sponsje de vakken in en kader met potlood of dunne penseel de vlakken af.
10. De aanschaf van een basisset blokken voor een weeksluiting:
  - blokken in verschillende maten advies:
    - 6 blokken van 100 x 75 x 50 cm. ○
    - 6 blokken van 100 x 75 x 25 cm.
    - 6 blokken van 50 x 50 x 50 cm.
  - vier verrijdbare schermen.
  - twee witte spots en 3 x 2 gekleurde spots (rood, groen en blauw).
  - een kast met attributen.
  - een rek of kist met verkleedkleden.
  - een geluidsinstallatie en/of soundmixer.
  - een grimedoo.

11. Laat kinderen zelf een viering leiden.
12. Laat de voorbereiding van de weekopeningen niet te veel aan kinderen over in verband met het weekeinde.
13. Belangrijk is dat alle kinderen een kans krijgen om aan vieringen deel te nemen.

Het oefenen van vieringen

Als groepsleider is het raadzaam om in de beginperiode gerichte begeleiding te bieden bij de voorbereiding van de kinderbijdragen.

Is er sprake van drama, dan zijn de volgende aandachtspunten relevant.

- De vormgeving van de rollen; hoe is de rolinleving, wordt er geconcentreerd gespeeld, past de vormgeving bij de rol, komt het karakter goed tot uiting, hoe is het taalgebruik, is het goed te verstaan, is er ook ruimte voor stil spel, wordt er goed op elkaar ingespeeld et cetera.
- Het gebruik van de ruimte; wordt er gebruik gemaakt van het hele speelveld, is het spel goed zichtbaar voor de toeschouwers, is de presentatie voldoende publieksgericht, waar kom je op, waar ga je af et cetera.
- De inhoud van de scène; gebeurt er voldoende, hoe kunnen we informatie omzetten naar actie/handelingen, is er voldoende spanning in het geheel, kan het korter, komt de clou goed over, komt de boodschap duidelijk over et cetera.

Bij muzikale presentaties kan op de volgende punten worden gelet.

- de opstelling
- de articulatie/ de ademhaling
- komt de sfeer en expressie van het lied voldoende uit de verf
- gelijk begin en einde
- voldoende afwisseling
- klinkt het zuiver
- let men goed op de eventuele dirigent

Stappen om te gaan werken aan een verbetering van de weeksluitingen.

1. Het in kaart brengen van de huidige situatie.
  - hoe vaak
  - soort
  - deelname
  - gebruikte spel/werkvormen
2. Wat beogen we ermee?
  - doelen en relatie
3. Wat stellen we bij?
  - hoe vaak
  - is er voldoende tijd in de voorbereiding
  - afspraken over het soort weeksluitingen
  - welke vormen/ op welke tijdstippen en met wie
  - meer variatie in spel/werkvormen
  - oordeel over de kwaliteit
  - wat betekent dit voor de begeleiding
  - welke voorwaarden nemen we in acht
  - moeten doelen worden herzien

Dagopeningen

Om de overgang tussen thuis en school soepeler te laten verlopen, zou gewerkt kunnen gaan worden aan de organisatie van dagopeningen.

Hierbij zouden gedichten voorgedragen kunnen worden, liedjes worden gezongen, een eenvoudige sketch of een spel gespeeld kunnen worden.

Verjaardagvieringen

Kinderen vinden het vaak prettig om in de eigen stamgroep de verjaardag te vieren. Het liefst aan het begin van de dag, wanneer het kind van huis komt. Een ouder kan worden uitgenodigd om hierbij aanwezig te zijn. De slingers hangen in de groepsruimte.

Activiteiten die voor de jarigen geregeld kunnen worden zijn:

- aan het begin van het jaar een groepsverjaardagskalender maken
- kaarsjes op tafel zeten en het kind ze zelf aan laten steken. Onder gezamenlijk teruggtellen kind de kaarsjes uit laten blazen
- een versierde stoel
- een tekening op het bord
- de uiting van een verjaardagwens
- toezingen van de jarige
- een cadeautje tonen
- vragen stellen aan de jarige
- de jarige kiest een verjaardagspel
- de jarige krijgt een schoolcadeau

Vorbereidingsformulier vieringen

1. Wie doen mee?
2. Wat gaan jullie doen?
3. Schrijf op hoe het verhaal is of maak een lijstje van wat je doet.
4. Welke spullen heb je erbij nodig.
5. Opmerkingen.

Draaiboek vieringen

<u>Scènenummer</u>	<u>Kern</u>	<u>Wie wat waar</u>	<u>Handeling</u>	<u>Tekst</u>
--------------------	-------------	---------------------	------------------	--------------

<u>Scènenummer</u>	<u>Extra</u>	<u>Spelers</u>	<u>Tijd</u>
--------------------	--------------	----------------	-------------

Observatieformulier bij vieringen:

<u>Onderdeel</u>	<u>Relatie met</u>	<u>Uitvoering</u>	<u>Waarde</u>	<u>Aandacht</u>
------------------	--------------------	-------------------	---------------	-----------------

<u>Weekprogramma</u>	<u>Publiek</u>
----------------------	----------------

Algemene opmerkingen

Kijkwijzer Vieringen

1. Soort weeksluiting
2. Betrokkenheid kinderen
3. Opstelling viering
4. Het leiden van de viering
5. De opbouw/ritmiek van de viering
6. Interactie tijdens de viering
7. Beschrijving van de viering